

ТРКАЧ СА ЛЕНТОМ ОД СНЕГА, ИЛИ ПЕСНИК ПРОЛАЗНОСТИ

Две књиге лирских проза Славка Гордића

*Блисџаво нишџа, а све је у њему. Подједнако услужан
предсџавама о безираничном и надокучивом колико
и о ничем, о џусџињи бесмисла и нейосџојања. Снеј.
Славко Гордић, После рубца*

Уз име Славка Гордића (1941, Дабрица, Херцеговина), међу кратким биографским подацима најчешће се наводи: пише прозу, књижевну критику и есејистику. Пратећи библиографске чињенице, било би природно навести да је професор емеритус Славко Гордић такође и аутор две књиге лирских проза: *Руб* (СКЗ, Београд, 2010) и *После рубца* (Културни центар Новог Сада, 2020).

Делују ови додатни факти изненађујуће кад се има у виду удаљеност едукативне сфере и њене облигатне везаности за вишедисциплинарно, систематично усмерење на објективно сагледавање и изучавање поретка књижевности и њених канонских вредности, те померања њених токова ка новим вредностима нових епоха и, с друге стране – појам *лирске*, и *медитативне*, који у свом корену носи подразумевану слободу опсервација, доживљајну пуноћу која исијава из њених основних упоришта – лирских фрагмената – проносилаца другачијег, самосвојног – чије сазнајне димензије и неограничени распони сензибилног бивају саздани као лавиринт који нема излазне капије, који не нуди решења, али отвара неизмерне могућности да онај који га испицује путује и бележи, у уским пролазима, несагледивост праисконске енигме – самог субјекта, и света.

Већ је и аналитичко-приређивачки рад Славка Гордића указао на његов широк распон поимања лирског – пре свега поезије, њеног диверзитета, који обликује стваралачке профиле, изражавајући и основне карактеристике поезије њиховог доба – штавише, самог времена коме припадају, а које су својим значајем надрасли. Притом имамо у виду да је Славко Гордић приредио изабране песме Миодрага Павловића (1978), Стевана Тонтића (1995), али и Јована Јовановића Змаја (2003), експонената потпуне самосвојности и међусобне различитости.

Критички и дневнички записи Славка Гордића садрже увек, у својим правичним, али и осетљивим сагледањима најзначајнијих прозних писаца и есејиста, и привилегован простор за те посебне, лирске модулације стваралачког гласа – пажљиво региструјући шта оне придодују већ установљеним одликама и вредностима њиховог дела. Довољно је сетити се лепих омажа „великој госпођи есеја“ Исидори Секулић или Љубомиру Симовићу као есејисти и драмском писцу, у чијим радовима управо рефлексивност, која се прелива изван жанровских одредница, обогатује и продубљује разумевање ових аутора.

Посебно осетљива интерпретативна ширина Славка Гордића присутна је у тумачењу самих песника, која, иако на свој начин другачија од очекиване, критичарске беседе, сасвим природно урања у песничке филозофије и гласове, чак и у толико различитих генерација и песничких профила, различитих поетика и мотивских окосница савремених песника као што су, на пример, у низу других, Слободан Ракитић, Стеван Тонтић, Ненад Милошевић или Тања Крагујевић. Блискост с ауторима којима Гордић указује благородну пажњу, уосталом, сам именује, онако како гласи и наслов једне од његових књига (*Међу својима*, Академска књига, Нови Сад, 2020), док у пропратној белешци за ту збирку критичких анализа то бива објашњено неком врстом лајтмотива, или примарне окоснице његовог рада, која наглашава да су изабрани „ствараоци, међусобно раздвојени временски/или поетички“, његова „постојана интелектуална интима“.

Ова ширина, уједно и дубина спознајних и до ко-стваралачке мере разумевања изведених Гордићевих есеја и осврта указује на то колико је „осматрачница“ овог брижљивог аналитичара под своја обасјања ставила маркантну карту различитости унутар књижевног света, која иде све до њиховог несугласја и диспаратности – какву нам рефлектује и реалност сама. Поезија са рефлексивним, филозофским освртима на појам завичаја (Ракитић) тако кореспондира у необичном мозаичком контексту „интимних лектира“ с поезијом урбаног и динамичног, стиховном синтаксом и ритмом савременог живљења, или ехом ратова чији смо савременици били, као и оних вођених унутар сопственог Ја, у поезији Стевана Тонтића; потом и увек присутног непрекидног унутарњег дијалога и отворених поља напетости, унутар узнемиреног песничког сопства, простора његове мисли и слике у коме реално обитава, или времена које је принуђен да живи, и онога који бира сећањем и приоритетима филозофских или књижевних интима – што већ баца изоштрено светло на Славка Гордића као тумача *стваралачких личности*, који настоји да разуме сваку окуку у двострукости пута ових аутора, која их судбински прати, допирући и до властитих двострукости сроднички доживљене енигме, која Гордића као тумача стваралачких индивидуалности све више преображава у *личности која ствара*.

Два појма доминирају у малим прозама Славка Гордића, једнако сложена и међусобно ретко у хармонијском складу. Јер *стварности* по себи, у својој комплексности, у судару је с другом непротумачљивошћу – са *личношћу*, и њеном вечитом енигмом, чија се неухватљива формула роји у низове парадокса у којима опстаје, непрекидно нас запоседајући, али и окупирајући стваралачку свест, проговарајући из сновиловних призора подсвести. Увек на рубу.

Ускомешан, на моменте опскуран, мада у јасној синтакси тако читак, обухваћен модулацијама лирске мелодије, свет се иза „хаљине ноћи“, појави за тренутак као изазован „јутарњи зов“ у „дубину, у даљину“, међу висове који „маме на освајање, на усвајање“ – да би се краткотрајно струјање животне радости лако сменило регистром постојања хиљаду лица сумње, и занемелости пред непребројивим облицима света, који се у маркантним фрагментима књиге *Руб* не дају сабрати у ток нарације, чију несаберивост и неисказивост поетички маркантно дефинише посебно уверљив одломак раније књиге огледа и дневничких записа *Сродства и раздаљине* (Академска књига, 2014):

Свеї је неїроїшумачив, неїредвидљив, хаоїичан. Увид о њему не може даље од оїиса їренуїка на малом їросїору. Свеї кључа, свеї се їшумба, їїзв. друшїивени закони су недокучиви, ако уоїшїїе їосїїоје. Свеї їсїїорије бива безнадно разнолик, у оїреци јуче-рашїеї са данашњим, овдашїеї са їамошњим.

„Опис тренутака макар и на малом простору“ управо на делу, у књизи *Руб*, потом и у књизи *После руба*, самодефинише ову поетско-прозну форму малих филозофских диспута, формирајући властити имагинарни појмовник чије јединице су растопиве у мноштву, у медитативним сменама, лирским сажецима опсесивних тема љубави, сно-ва и смрти, које заокупљају пишеву интиму.

Креирање новог облика, по себи, усхвалиће Гордић и у једној од књига које су уследиле (*Траїања и свебочења*, Службени гласник, 2011), у надахнутом осврту „Белетризован биографски речник *О їовраїку у Раванїрад* Мира Вуксановића“, где се ауторово казивање елегантно и речито сажима речима: „...и кад је анегдотски дигресивно и кад је у својој језичкој понесености игриво и, попут веза, расцветано у свим правцима“, бива „дисциплиновано већ и синтаксички концизним поентама које повремено ‘укруже ствар’ елегично медитативним откуцајима сетне мудрости о вишеструкој нашој рањивости и немоћи, о честомнесећању управо оних који су нам највише дали, о заборау који најбрже расте на местима бољих која запоседају гори, о ретком вићању...“

Са сродним поривом откривања властите рањивости и немоћи, Гордићеве записи у његовим малим прозама теку мимо било каквог редоследа и одредница „речника“. Уместо тога, ту је неутврђени, спонтани ред којим се оглашавају сновиђења, горки, фрактални осврти на оно чиме смо у збиљи света лажно даривани, и на оно што једва успевамо да дарујемо себи, из своје непатворене суштине, а да то не буде означено новим опоро-ироничним опсервацијама, анафорским понављањем самопрекора, тих ретких ноћних бисера унутрашњег прочишћења. Унутарња мелодија тако у Гордића бива „расцветана у свим правцима“, у трагање за одахом или последњом казном „руба“. Један пројекат немогућег, да на свакој од ових лирско-мелодијских стаза сретне, једну по једну, могућу одређеност из спектра разуђености сопственог Ја. Личности која бива, сања и ствара, далеко од глазиране површине света и увежбаности опстајања у њему, која се ломи у комаде сопствених огледала.

У есеју посвећеном Гордићевим читањима већ сам записала да „интиман, лични, каткад лирски тон рефлексџа“ Славка Гордића, „осветљава ту дубинску линију пута властитих спознаја, но у исти мах је и увод у речник нашег бивања“. А управо ту смо већ на новим путовањима несанице, и трагања за путем.

Ако је јавно, преобучено у толико лица уплетених у мреже опстајања, где су приговорне маске до краја недосегнутог сопства, ако се руб непрекидно претвара у губљење и поништавање граничних поља где се с јасношћу могу спознати и тајна, истина и лаж, дубина и висина божанског, ако су сан и чежње утонуле у халуцинантно мешање с кошмарним понором – то равно место где „висови се топе и нестају, низине узвисују“, као средиште без руба остаје под знаком ране. Вечитог бола, који попут крви и суза натапа листиће списатељских фрагмената увучених у енигматска језгра разуђених минијатурних књижевних форми – необичних лирских медаљона без хармоничних

заокружења – осветљавајући оно што је њихова хомонимна значењска двострукоост, коју је својим *Листићима* (СКЗ, Београд, 1991) Богдан Поповић означио, без много околишења, изданцима истог порекла, истог рода. Дрво знања добра и зла исто је као и дрво живота, „то нису два дрвета“ (иста књига, запис „Листићи с дрвета живота и знања“, *Полиџика*, 12. новембар 1929).

Питање емоционално, али и питање дубоке свести, и савести, библијско, филозофско, питање пре и после свих питалица, питање граничних и заграничних принципа и простора, питање где смо, докле приспели, ако и распуклине у сопственом бићу, пред духовним апсолутом, и апсолутом који је споља наметнут, нису разрешене – питање припадништва, свима и свему, и потпуне осаме пред кафкијанским лавиринтом, питање сумњи и посве песничког страха: „Близу је празнина и руб се приближује“, „Уморне песме“ Стевана Раичковића. И најпре, и најпосле, то је питање и оне хесеовске заветне истине – судбинске, стваралачке, мислене самоће: „Свако носи до конца остатке свог рођења, слух и љуштuru једног прасвета. (...) Ми можемо разумети један другог, али свако од нас може да протумачи само себе самог“ (*Демидан*) – став је којем би Гордић придодao можда још једну истину властитог искуства – спознају света који може бити исказив, али ће заувек остати непротумачив. С бескрајном скрупулозношћу и одговорношћу пред оним што представља сазнање и реч, пред собом, Гордић ће стога у *Рубу* забележити:

За двадесет̄ӣ ш̄ри хиљаде дана и ноћи, и с̄ӣалак̄ӣӣӣ уобличен некакав одговор све̄ӣу који ја окружује.

Ти ниш̄ӣа ниси ӯириличио и ниш̄ӣа огіоней̄ӣну. Нема ниједне речи уз коју би цео с̄ӣао.

Богдан Поповић је говорио о „кључету осећања“, примаоцу утисака, у свету уметности, „гледања, слушања“, и сензација које, свака на свој начин, остављају запис у том кључету. Бити пред светом готово је исто као бити пред књигом, каже он.

У ш̄о збијено – и ин̄телек̄туално іоворећи – нејасно кључе ш̄реба заілегда̄ӣи, ш̄реба іа осетити, іос̄іа̄ӣӣ свес̄іан, ш̄ӣо јасније и іош̄іуније, у свима њеіовим чистіо осећајним сас̄іојцима, и само у њима.

Збуњујућа *разнородност̄* ствари које су те сензације произвеле не дају се свести на једну, јасну, понајмање дефинитивну одредницу. Нека дубинска снага другачије валоризације, која није предаја, већ покушај разумевања, бележења, у овог мудрог тумача, у тој неразрешивости судара различитости сопствених доживљаја и осећања, прихвата оно што се ретко кад с толико критичке благодати чини: довођење у везу разнородних ствари, које се само по свом значају могу поредити једна с другом. „Метода субјективна“, признаје он, тешко прихватљива у оних који се баве хладнијим, „спољашњим“, естетичким и критичким проценама дела, али чини се, на свој начин нова, нека врста ослобађања чак и оних нејасних, дотле необасјаних простора личности, дела, света, које онај који их доживљава, и у њима суделује, покушавајући да их разуме, мора прихватити у свим *нијансама* њиховог једва ухватљивог постојања у сентименту, мислима, емоцији, као реалности која њихове сударе изводи из региона

олако одбаченог „бесмисла“, и даје им прилику да управо онакви какви јесу буду формулисани и живе, онако како их сама стварност исписује. Јер хесеовски „слух и љуштура прасвета“, додали бисмо, имају свој живот, изданке несхватљивог, који се и даље обистињују – у нама.

У истом дану неуморно дружељубив причалац и – њих самојник. Ако боја и њишина моју имају толико смислова, како их њи, умешен од свакојаке њвари не би имао.

И чедан и расјусјан. И њлашљив и одважан. И несјирљив и лакомислен. И шерет и мрзовољник. И њрејалац и лаголеж. И сањало и делајник. И чуваран и расјан. И лакрдијаш и мудрица. И њрозиран и недокучив. И сумњало и верник. И аскеја и хедонистја. И јоройадан и нежан. И ведар и снужден. И, и, и...

Ја ли реч о сјо лица – или наличју са сјо узлова?

И да ли њеш, њре јолејња, разрешији ко си усјину био? (Руб).

Личност у „сто лица“ у овим прозама као да наговештава, ако не може до краја уобличити и формулисати, спектар питања која отварају и размишљања Славка Гордића. У књизи *Осмајрачница* (књижевне и опште теме, Академска књига, Нови Сад, 2016), која већ једним упечатљивим пасажом као да сажима проблематику Гордићеве књиге *Руб* (објављене шест година раније) и *После руба*, указујући на стално присуство тог потиснутог опсесивног и нигде докраја изреченог клупка питања бића које мисли и ствара, постојећи у исто време у животним колоплетима препуним „узлова“, потчињавајућег и мучног надметања *еја* и *јерсоне*, дубоког *Ја* и различитих улога наметнутих егзистенцијалним предусловима опстајања:

Ко сам, какав сам, коме налик, чему склон и чему јројиван, мењам ли се, и, ако се мењам, којим смером иду ње моје јромене и да ли има нешјо у мени шјо им одолева или макар, даје јединствену боју и след, очувавајући бар њако нешјо доследносји и нејромењивосји и јом недомисливом и нејредвидљивом колојлејшу јреокреји и недоследносји? Одјовори, ако их има, веровајно су зайлејенији од ових јишња.

У исто време, то су питања која, у покушајима одгонетања, као да морају избећи фабулирања и нова скривања иза евентуалних, егземпларних ликова књижевних јунака. То је Гордић већ објаснио и својим тумачењима Андрићевих *Знакова јоред јушја*, где „непосредно и упркос настојања на њиховој деперсонализацији“, Андрић исписује „исповест“, књигу „својих доживљаја“. Парадокси у овим записима постају владајућа форма и стилски диктат, јер како пише Гордић:

Као да нема јомирења међу толиким ојречним а јодједнако силним осећањима човековој „јоложаја у свејш“. У нама живе најоредо жеља за нејосјојањем и „неунишјива искра живојне радосји“, као и самоосећање „бесјелесној, свејој и божанској“ исјовремено са нашим осећањима сјалносји и нејролазносји нашеј живоји“. У безмерним изменама јозиције, у чудесном еквилибријуму, амјлишудама и осцилацијама својих сјања, осећања и мисли, Андрић кајкад бира јозвање „јесника јролазносји“ – макар нам се чинило да и није јосреди слободан избор нејо једина мојућна, задаја сјиуација човека који јаши и духа који сјвара. (Међу својима)

У својим лирским записима, спознајним бљеском прозних минијатура, Гордић се не ослања на студију оних веза, које би вукле, како би сам рекао, „белетризованом“ поимању личности. Његово горуће или ледено ситуацијско поље писања је он сам – мислеће и стваралачко биће које понајпре, и изнад свега, живи противречности које превазилазе психолошка, логичка, социолошка одређења личности, онако како то сам најубедљивије тумачи:

Личност! Макар била темељ и слеме не само хришћанској учења о свешћу и човеку неће и сваке озбиљније филозофско-психолошке школе мишљења, управо личност нам се у шренуцима сабраније самојројшвања учини мање извесном, јројшвречнијом и чак недокучивијом чињеницом и чиниоцем од толиких наизглед сложенијих феномена који заокуљају нашу мисао. (Осмашрачница)

У исто време, послушујући у својим записима, и налазећи, и најснажнију пулсацију тог бића, која неисказана, и привидно скривена, живи у ошћору према рубу и њиме омеђену, неумирљиву, ван свих прецизних спознаја феномена личности, енигму у којој се као „најпостојанија“ истина указује њена непостојаност, њено вибрирање, које једва да допире до сазнајног, а чије је постојање неизбежно као сам усуд и ваздашње питање:

...Да ли за шћу неухваљљивост сојшћвене јрприроде окривити њену јројшејску јреобразивост, чијом „заслујом“ јонекад бивамо (...) лимфа која шћече сваким крвојшоком, или јој узроке шћеба јтражити у разноликост швейа, који нас, наизменично или истовремено ошћињава мношћвом објава и мојћних смислова, нерешко ојречних... (Осмашрачница)

И ако ова усудност „лимфе“ која нас одређује, попут непромењивог захтева „све бездушније плиме надживљавања“ (Осмашрачница) измиче сваком поимању смисла, записи из књига *Руб* и *После руба* неизбежно носе ону тежину и рескост, али истовремено и суптилност својих крхотина, покушаја да се у чудесној спонтаности стварања небрушених и нескривених форми самоисказивања, и у њима Гордић налази посве нови простор исцртан путевима расутих мозаичких слика, као одговор тренутку – једином веродостојном трагу аутентичности – која у исти мах може бити дах слободе, неспутаности, али и стећи значај првог и последњег питања.

Ако се може говорити о једином, најнеопозивијем власититом путу творца ових записа, онда је он ван појма „надживљавања“ можда ближе Јунговом поимању „прерастања“ онога што се сматра највећим и неразрешивим проблемима у животу, који се и не могу разрешити.

Бити ван свега, на путу – измештен из властите позиције у чаровитом спрегу освајања простора, трчањем, брзинским освајањем блискости с пределима и сопственом безграничном и безрезервном предавању промењивој другости, закутака града, или чистој природи, која је ипак вазда ту – отвара потпуно нову и другачију димензију ове две књиге. Тај додир са чистином истинског, непатвореног, као најдубљи говор о себи, као да се уздиже са дна лирског бића, осветљавајући нову природу писма Славка Гордића.

Па шрава, шрава, шрава, које се не можеш најледаши! Уз сунце, њљусак и сней, најјоузданија извесносш да свеи, макар у њонечем, оисшаје у ѡрвоишој ѡрсносши.

Ко зна није ли у ших неколико осешиа и осећања сшало више нешо у свеколик збир ѡслова, сусрешиа и речи које си чуо, ѡрочишао или изшворио у овом леиу на измаку. (Руб)

И као да ту тек боље разумемо и Гордићево тумачење Андрићевих Знакова ѡрег ѡуша, и његових лирских пасажа:

Убезмерним изменама ѡпозиције, у чудесном еквилибријуму, амѡлишудама и осцилацијама својих сшана, осећања и мисли, Андрић каишкад бира ѡзвање „ѡесника ѡролазносши“.

Андрић у овим записима, напоменимо, говори о себи у трећем лицу. Гордић се пак себи обраћа са Ти. Његови одговори на личност коју среће и упознаје у себи, у конвенцијама свакодневног, у ноћним преиспитивањима као да траже и друге носиоце ових малих наратива, неумирене игре *dramatis personae*.

И ту смо већ у новој ѡришведној сшварносши, која говори о самој природи казивања, која може бити у самој суштини и лирска, и која, у својој стилској новини, ослобађа читаоца обавезе да је препознаје у некој од актуелних или доскора владајућих књижевних периодизација, једноставно, креирајући сама собом ново.

Тако стваралачка нарав Славка Гордића проговара напореда с креирањем промене у начину да се искаже. Како би рекла промотерка великих преображајних новина приповедања, представница млађих списатељских генерација и нобеловка Олга Токарчук (1962): „Прижељујем и нову врсту приповедача, ‘у четвртом лицу’ који није само неки пуки граматички конструкт, него чувар перспектива свих личности у себи“ („Благ приповедач“, *Поља*, бр. 531, септембар–октобар 2021, стр. 16). „Жудња у свим правцима!“, рекао би Гордић. „Хтео би будеш и зрно песка, и мушица, и латица, и огромна крошња у сјају, и птица у небеској бескрајној плавети, и сама та плавет!“ (*После руба*).

Као да је снажна креативна димензија ове ауторке, која у конципирању својих проза инаугурише посебну врсту номадства, потраге за новом домовином духовног јединства, ѡарашоицију, „као пакт између места и одсуства места“, како објашњавају тумачи, препознатљива и у прикривеној личној и стваралачкој чежњи, или потреби Славка Гордића. Ако је, након деценија критичарског и есејистичког рада, награђен за „модерни уметнички сензибилитет“ (Награда „Тодор Манојловић“ за 2021), у његовом немиру, изневереним очекивањима – с обе кључне стране постојања – себе самог и контекста свеукупног окружења – каткад и болно нарушене вере, или сумње, у највише идеје и духовне водиле, током живота најдубље прихватаних као врховних и неопозивих, поставља се и питање природе те модерности.

Јер у овим распонима рађа се простор нових релација, неиспуњеног и траженог. То мења и класично поимање *metaxis*-а као модернистичке изградње „идеала“, тежње и трагања за највишим и узорним. Јер и узорно, па и оно у сакралним доменима непорециво, може бит извор дубоког узнемирења, простора без стварног одговора у појединачном бићу: „Ако Га нема, све је бесмислено и узалудно? Ако Га има, све друго је споредно, ако не и сувишно“ (*После руба*). „Свет је довољно и чудесан и чудовишан“, пише Гордић. Непотребна су додатна очуђења, пре би се могло рећи да су на сцени

својеврсна растрежњења. Увек изнова постављено питање: 'Ко си, ко си био, ко би могао бити?' Све догођено и доживљено, чињено и сањано, сви дани све године као да прођоше мимо сржне истине, недокучиве а постојане" (*После руба*).

Отуда би се могло рећи да је и на широј књижевној сцени у питању међуоднос између модернистичке чежње и постмодернистичке разградње, између искрености и сумње, нове потребе за стварношћу промене, континуиране попут дугог пута потраге за собом, јер, како пише Гордић „стварност открива онај који је мења" (*Размена дарова*, Народна књига, Београд, 2006). А нигде, као у његовим књигама микрозаписа, та стварност промене није наглашеније присутна до у дубинском оку посматрача.

Тако Гордић у овим микропрозама није искључиво ни класични књижевни јунак, ни аутор. Пре свега тога он је тркач, са снежном лентом на грудима. Победник без славља, добитник нових, непатворених сазнања, муке и радости освајања чистине.

С ону сїрану зида, с ону сїрану окна... Тамо никад нисмо били, ниїи ћемо биїи. Можда само деїеїиу, у країком часу їоїїуної самозаборава, свеїи бива дом. (Руб)

Премда путеви који до тога часа самозаборава, до тог новог дома воде нису друго до потрага, „трка као без душе", с тегом и муком те исте душе:

Трчиш, їосрћеш, смеїен, и їануїи и уїучен, с криком-и-кликїајем у їрлу, с хицем који само шїїо није исїаљен у свеїи и себе и ни у шїїа, са шумом крви у їлави и ушима, с крвљу измешаном с лековийїим и убилачким суйсїанцама, їрчиш као без душе, и с душом као екїїлозивном једначином усхиїа и чемера, једначином недокучивом и неиздрживом, с душом и духом у којима се никад – ни кад би їи се їосрећила дуїовечностї каквої дрвеної їаїїријарха – неће избрисаїи ни један једини їоуздан одїовор на їиїања која су их деце-нијама смуїивала, као шїїо їоводњи, олује и їаїфунї не їресїају да їоомуїују и разїра-ћују какву-їакву, с муком усїосїављену земаљску извесностї и їоредак сївари, бар оних оїїїљвїих. (Руб)

Спокој осећања отргнутости од поништавајуће збиље, тренутак је равнотеже између чистог дисања и чистог сазнања, „једначина усхита и чемера", детиње опчињености и дубоког прозрења – чија ће краткост потрајати колико снежни цвет, остављајући иза тог трена колебљиве равнотеже, мало чудо животног, прочишћујућег еликсира, удах слободе, која ће се ипак, једном, и у нечему, негде, обистинити.

Уосталом, није ли још у *Размени дарова* Гордић записао:

Сїварностї нашеї живоїа се и не може докучиїи оїисом. Њу оїїкрива онај ко је мења – макар їо звучало идеолошки, дидактїички, рециїалски. Сїварностї їек сїварањем бива оїїеїа нишїавилу.

Стварање дисањем, убрзаном траком постојања кроз време и живу, непосредну свакидашњицу, с погледом пуним стварних опажаја, стварних додир са тлом, природом, људима, тај новостварени додир са животном супстанцом, неизрециво је богатство стваралачких претпоставки. Лирски записи Славка Гордића тако су најближи онима које рађа поетска инспирација, и чији су плодови поетски драгуљи. Управо

како је писао Чеслав Милош, у својим ваздашњим отпорима и сумњама спрам порука „великог“, идеологизованог света.

Пре свега, ја сам дефинисао поезију као „сјално шрапање за стварним“, и она је без сумње јесће; никаква наука ни филозофија не може да замени чињеницу да се песник налази пред стварношћу која је сваком даном нова, чудесно сложена, неисцрпна и онда покушава да је, колико је могуће, обухвати речима. Тај елементарни коншакт, који може да се провери помоћу њеј чула, важнији је од било које меншалне конструције. Да неисцрпна жеља посмисли мимезу, да буде верна неком дешаљу, чини поезију здравом и дружа јој могућношћу да преживи периоде који су малтене незамисливи.

Нису ли записи Славка Гордића, у овој димензији, поред и упркос свега, вера у један посебан, аутентичан свет реалности, која „неиспуњивост“ жеља суспрегнутих пројектованим концептима живљења, помера у чист простор једначине „душе и духа“, а безбројним бојама стварносних смираја и олуја, именује и моћ лирског бића да их прихвати у њиховој зближи, смисао, дајући им аутентичне боје и неугасиви сјај, сред свега пролазног.

Шуми и шушћи сејтембар у прошајшаним слојовима, у крошњама и под сивојалима, у лишћу пошкрољеном рђом, или скврченом у фишеке и чауре, у хују ветрине и шкрији рожника у крововима од трања кроз које полегуде сјај избрушене лавешти, сејтембар сунчан, чист и звонак као јразник у дешинсјиву, као школски излеј, јун жајора и свејле тишине, ширине, висине. (Руб)

На рубу поетског и стварносног, на рубу изван руба, у пуцању простора, понављања свега што изнова ће изрећи неки цвркут, неки дечји жамор, једном. А што је, пре свега, као и о многим другим скицама на папиру и у души, ухватио један приказ дубоког дотицаја зблије, јединствених лирских записа Славка Гордића. Једном, у трену, или увек, крхко, али непорециво:

Над нараслу воду, што прејлављује јусте шамнозелене крошње врба и шопола, нагнели се златни свећњаци дивизме и бело-ружичасте чашке слеза. Као пре десет хиљада година. Као после десет хиљада година. (После руба)

Као предах, песнику пролазности.

Као утеха. Тркачу са лентом од снега, увек изнова над непомиривим обронцима амбиса, где пребива вечна тајна о себи и другима, непобедива, попут „дубине земље и мора“, као „мрва неоткривеног и непроученог минерала“.

С новим амбисом, који обједињује две књиге посебних и суптилних лирских записа, о рањивој и рањеној истини субјекта, који као сред вечности од пре хиљаде година и после хиљаде година, остаје после руба, како стоји у истоименој књизи. „Тајна и себи и другима: увек у самици без зидова...“